

Artykuł 8

Dr Andrzej Suchcitz, Wydział Lotnictwa Komendy Głównej Armii Krajowej

Początki Wydziału Lotnictwa Armii Krajowej datują się na marzec 1940r. Wówczas to powołano Sekcję Lotniczą AK (kryptonimy „Bociany” następnie „Parasol”).

Początkowo jako część Oddziału V Łączności Komendy Głównej Armii Krajowej, w roku 1942 została przekształcona w Wydział Lotniczy, który z kolei przeniesiono do III Oddziału Operacyjnego KG AK.

Przez prawie cały czas okupacji szefem Sekcji, a następnie Wydziału był pułkownik pilot Bernard Adamecki, który w czasie walk w 1939 roku był zastępcą dowódcy lotnictwa armii „Modlin”.

W pierwszym okresie istnienia, głównym zadaniem Sekcji Lotniczej - utworzonej przez oficerów lotnictwa, którzy pozostali w Polsce po klęsce wrześniowej - była ewakuacja z kraju na Zachód jak największej ilości zdolnych do służby lotników.

Wkrótce zostało ono zastąpione długo-terminowymi przygotowaniem do powstania zbrojnego, którego wybuch planowano w momencie odwrotu Niemców na frontach II wojny światowej.

Sekcja Lotnictwa była podzielona na referaty:

- Organizacyjny
- Informacyjno – Wywiadowczy
- Łączności

Referat Organizacyjny zajmował się – do upadku Francji w czerwcu 1940r. - wspomnianą już ewakuacją lotników oraz pełnił funkcję komórki legalizacyjnej dla tych, którzy pozostali w Polsce.

Referat Informacyjno - Wywiadowczy był najważniejszą częścią Wydziału Lotniczego. Zajmował się głównie gromadzeniem informacji na temat sieci lotnisk nieprzyjaciela na terenie kraju. Opracowane plany ich rozmieszczenia i organizacji przesyłane były poprzez Warszawę do Sztabu NW w Londynie. Stąd materiał trafiał do Aliantów.

Zadaniem Referatu Łączności było przygotowanie lotniczych szlaków komunikacyjnych między okupowaną Polską a Francją i – po jej upadku – Anglią. Ten pomysł okazał się jednak trudny w realizacji i zaczęto rozpracowywać możliwości zrzutów lotniczych, co wymagało z kolei przygotowania placówek odbioru, szkolenia oddziałów, opracowania łączności radiowej, sygnalizacji naziemnej etc.

W roku 1943 polskim władzom w Londynie udało się uzyskać poparcie dla stworzenia wydzielonej eskadry 1586 (Special Duty Flight No 1586) przeznaczonej do operacji zrzutów na teren Polski.

Przy reorganizacji w 1942 r. Sekcji Lotniczej w Wydział Lotnictwa Oddziału III KG AK jej dotychczasowy Referat Łączności wydzielono i przekształcono w niezależny Wydział.

Nowoutworzona jednostka została przeorganizowana. W jej skład weszły:

- Sekretariat Wydziału
- Komenda Bazy Lotniczej „Łużyce” (Warszawskie Okęcie)
- Referat Obrony Przeciwlotniczej
- Referat Meteorologiczny
- Dział Operacyjny
- Referat Łączności Radiowej.

W 1943 roku cała strukturę rozszerzono o:

- Referat Techniczno – Transportowy
- Referat Sanitarny

Zaczęły również działać terenowe Wydziały Lotnictwa przy Komendach Okręgów AK; m.in. w Lublinie, Krakowie i Okręgu Rdomsko-Kieleckim.

Zadania niezależnego Wydziału Lotnictwa w zasadzie pozostały te same.

Wobec zmieniającej się sytuacji politycznej i wojskowej (niepowodzenia Niemiec na frontach) zwiększono jednak nacisk na, ściśle powiązaną z przygotowaniem do ogólnego powstania, pracę wywiadowczą.

Opracowywano plany zdobycia, kontroli i zapewnienia podstawowej sprawności operacyjnej obiektów lotniczych po przejęciu ich z rąk nieprzyjaciela.

Wychodząc z założenia, iż wobec przeważających sił wroga ich realizacja będzie bardzo trudna, zgromadzony na mikrofilmach materiał wywiadowczy przekazywano do Londynu.

Liczono w zamian za informacje na lotnicze wsparcie Aliantów (bombardowania) podczas powstańczych ataków na poszczególne obiekty.

Planowano nawet – po zdobyciu i przeprowadzeniu niezbędnych remontów - ich udostępnienie Sprzymierzonym. W tym celu lokalne oddziały AK miały za zadanie magazynowanie w pobliżu wytypowanych lotnisk, zapasów paliwa i materiałów budowlanych do przeprowadzenia ewentualnych prac naprawczych uszkodzonej w czasie działań zbrojnych infrastruktury.

Poza intensyfikacją działań związanych z powstaniem powszechnym w dalszym ciągu przyjmowano rzuty, organizowano akcje dywersyjno-sabotażowe na lotniskach, a w 1944 roku trzykrotnie przeprowadzono operację lądowania samolotów „Dakota” znanych pod kryptonimem „Most”.

Kolejna reorganizacja sił lotniczych AK miała miejsce na w 1944r.

Wówczas to niezależny Wydział Lotnictwa przemianowany został na Komendę Lotnictwa, która w sierpniu 1944 r. wraz z innymi oddziałami wzięła czynny udział w Powstaniu Warszawskim; między innymi w (nieudanej niestety) próbie opanowania lotniska na Okęciu.

W pozostałych częściach Kraju plutony lotnicze przygotowywane przez cały okres okupacji do akcji zdobycia lotnisk ostatecznie zostały przydzielone do lokalnych liniowych oddziałów Armii Krajowej.

Podczas blisko 6-letniej okupacji Wydział Lotnictwa AK wykonywał – w niezwykle trudnych warunkach okupacyjnych - zadania nietypowe, znacznie odbiegające od wykonywanych przez jednostki tego typu w klasycznych warunkach bojowych.

Zbierając – w ramach przygotowań do powstania powszechnego i reorganizacji Polskich Sił Powietrznych - informacje wywiadowcze o sieci lotnisk niemieckiej Luftwaffe i przekazując je Aliantom oddał im nieocenione usługi.

Należy również pamiętać, iż ta nietypowa i mało efektowna, lecz bez wątpienia niezwykle efektywna i potrzebna służba lotników AK, okupiona została niejednokrotnie ich zdrowiem i życiem.

*Andrzej Suchcitz, IPMS Londyn
Tłum. z j. angielskiego: T. Kasperkiewicz i K. Bożejewicz*

Literatura:

1. *Halszka Szoldarska*, Lotnictwo Podziemne, czyli dzieje Wydziału Lotniczego KG AK, Warszawa 1986
2. *Andrzej Przemyski*, Z pomocą żołnierzom Podziemia, Warszawa 1991
3. *Antoni Kurowski*, Lotnicy Podziemia, „Skrzydłata Polska Nr 30 1981
4. *Antoni Kunert (oprac.)*, Lotnictwa Armii Krajowej. Raport pułkownika Bernarda Adameckiego, „Kierunki: Nr 24-26, 1988